EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 09 03
COM(2024) 390 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl valstybių narių įsipareigojimų dėl pasitikėjimo statistika, kaip reikalaujama pagal 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 223/2009

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl valstybių narių įsipareigojimų dėl pasitikėjimo statistika, kaip reikalaujama pagal 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 223/2009

1. ĮVADAS

1.1. Reglamentas (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos

Tai ketvirtoji ataskaita, parengta pagal Reglamentą (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos[1], visų pirma jo 11 straipsnio 4 dalį, kurioje nustatyta:

„Komisija nuolat stebi šiuos valstybių narių įsipareigojimus, remdamasi valstybių narių teikiamomis metinėmis ataskaitomis; šie įsipareigojimai prireikus atnaujinami.

...

Ne vėliau kaip 2018 m. birželio 9 d., o po to – kas dvejus metus Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai teikia ataskaitą apie paskelbtus įsipareigojimus ir atitinkamais atvejais pažangos ataskaitas.“

Pirmoji ataskaita buvo paskelbta 2018 m.[2], antroji – 2020 m.[3], o trečioji – 2022 m.[4]

Įsipareigojimas dėl pasitikėjimo statistika

Įsipareigojimai dėl pasitikėjimo statistika (toliau – įsipareigojimai) buvo nustatyti siekiant sustiprinti statistikos srities kokybės valdymo sistemą. Šie įsipareigojimai pirmą kartą buvo aprašyti 2011 m. paskelbtame Komisijos komunikate[5]. Vadovaujantis šia koncepcija užtikrinama, kad nacionalinės vyriausybės nuolat prisiimtų atsakomybę už tai, kad jų šalis laikytųsi Europos statistikos praktikos kodekso (toliau – praktikos kodeksas)[6].

Praktikos kodekse nustatyti Europos statistikos tobulinimo, rengimo ir sklaidos lyginamieji standartai. Jis apima 16 principų, susijusių su institucine struktūra, statistiniais procesais ir rezultatais. Pagrindinis praktikos kodekso tikslas – užtikrinti, kad Europos statistikos sistemoje rengiami statistiniai duomenys ne tik atitiktų kokybės kriterijus, tarp kurių galima paminėti aktualumą, savalaikiškumą ir tikslumą, bet ir profesinio nepriklausomumo, nešališkumo ir objektyvumo principus.

Įsipareigojimai yra svarbi sąsaja tarp praktikos kodekso ir valstybių narių vyriausybių.

Remiantis Reglamento (EB) Nr. 223/2009 11 straipsnio 3 dalimi, įsipareigojimai yra priemonės, kuriomis *„toliau siekiama užtikrinti visuomenės pasitikėjimą Europos statistika ir pažanga įgyvendinant Praktikos kodekse nurodytus statistinius principus“*.

---

[1] 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos, panaikinantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB, Euratomas) Nr. 1101/2008 dėl konfidencialių statistinių duomenų perdavimo Europos Bendrijų statistikos tarnybai, Tarybos reglamentą (EB) Nr. 322/97 dėl Bendrijos statistikos ir Tarybos sprendimą 89/382/EEB, Euratomas, įsteigiantį Europos Bendrijų statistikos programų komitetą (OL L 87 2009 3 31, p. 164).

[2] COM(2018) 516 *final*..

[3] COM(2020) 278 *final*.

[4] COM(2022) 333 *final*.

[5] KOM (2011) 211 *galutinis*.

[6] Europos statistikos praktikos kodeksas – pataisytas 2017 m. leidimas – Produktų katalogai – Eurostatas (europa.eu).

Reglamento (ES) 2015/759[7], kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 223/2009, 17 konstatuojamojoje dalyje teigiama: „*Europos statistika galėtų būti kokybiškesnė, o naudotojai galėtų ja labiau pasitikėti, jei šalių Vyriausybės prisiimtų dalį atsakomybės už Europos statistikos praktikos kodekso (toliau – Praktikos kodeksas) taikymą. Todėl valstybės narės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo statistika (toliau – įsipareigojimas), atsižvelgiant į nacionalines ypatybes, turėtų apimti konkrečius tos valstybės narės Vyriausybės įsipareigojimus pagerinti arba užtikrinti Praktikos kodekso įgyvendinimo sąlygas. Įsipareigojimas, kuris prireikus turėtų būti atnaujinamas, galėtų apimti nacionalines aukštos kokybės užtikrinimo sistemas, be kita ko, aprėpiančias vidaus vertinimą, veiklos gerinimo veiksmus ir stebėsenos mechanizmus.*“

Europos statistikos sistemos (ESS) tarpusavio vertinimas

Europos statistikos sistemos (ESS), kurioje bendradarbiauja Eurostatas ir ES valstybių narių bei ELPA šalių nacionalinės statistikos institucijos, tikslas – rengti aukštos kokybės Europos statistiką. Siekdamos užtikrinti kokybiškus statistinius duomenis, ESS narės sukūrė bendrą kokybės sistemą, kurios kertinis akmuo – praktikos kodeksas. Užtikrinant Europos statistikos kokybę labai svarbu, kad nacionalinės statistikos institucijos laikytųsi visų praktikos kodekse nustatytų principų ir rodiklių. Ši atitiktis periodiškai vertinama atliekant ESS tarpusavio vertinimus.

ESS tarpusavio vertinimai grindžiami išsamia metodika ir apima įrodymais grindžiamus įsivertinimus, vizitus į šalis ir ekspertų grupių rengiamas tarpusavio vertinimo ataskaitas. Šiose ataskaitose pateikiamos tobulinimo rekomendacijos, o pastarosios įgyvendinamos parengiant tobulinimo veiksmų planus, kurių metinę stebėseną atlieka Eurostatas. Ankstesni tarpusavio vertinimai atlikti 2006–2008 m. ir 2013–2015 m. Užbaigtas ir trečiasis tarpusavio vertinimų etapas, apimantis 2021–2023 m. laikotarpį, o jo rezultatus Komisija pateikė galutinėje ataskaitoje[8]. Atskiros tarpusavio vertinimo ataskaitos skelbiamos Eurostato interneto svetainėje[9].

Šiuo atžvilgiu su vyriausybėmis susiję įsipareigojimai papildo ESS tarpusavio vertinimus, kuriuose dalyvauja nacionalinės statistikos institucijos.

2. ĮSIPAREIGOJIMŲ DĖL PASITIKĖJIMO APŽVALGA IR VALSTYBIŲ NARIŲ ATASKAITOS

2.1. Bendrosios nuostatos

Pagal Reglamento (EB) Nr. 223/2009 11 straipsnį, siekdamos išlaikyti pasitikėjimą Europos statistika, valstybės narės ir Komisija turi imtis visų būtinų priemonių. Šiuo tikslu įsipareigojimais dėl pasitikėjimo statistika taip pat siekiama užtikrinti visuomenės pasitikėjimą Europos statistika. Jeigu įsipareigojimas nepaskelbiamas, valstybė narė turi pateikti Komisijai ir viešai paskelbti pažangos įgyvendinant praktikos kodeksą ataskaitą ir atitinkamais atvejais pastangų, kurių imtasi siekiant nustatyti įsipareigojimą, ataskaitą.

Komisija ne vėliau kaip 2018 m. birželio 9 d., o vėliau – kas dvejus metus Europos Parlamentui ir Tarybai turi pateikti paskelbtų įsipareigojimų ataskaitą ir atitinkamais atvejais pažangos ataskaitas.

[7] 2015 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/759, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos (OL L 123, 2015 5 19, p. 90).
[8] Komisijos dokumentų registras, SWD(2024)136 (europa.eu).
[9] Dabartinis etapas (2021–2023 m.), Eurostatas (europa.eu).

2.2. Įsipareigojimo forma

Reglamente nenustatyta, kokia turėtų būti įsipareigojimo forma. Tačiau turi būti pasiektas tikslas padidinti visuomenės pasitikėjimą vyriausybės įsipareigojimu sudaryti sąlygas rengti aukštos kokybės statistiką.

Kaip nurodyta pirmojoje ataskaitoje[10], dauguma valstybių narių laiko, kad įsipareigojimas apima tam tikras jų atitinkamų teisės aktų dalis. Vis dėlto bėgant metams vis daugiau valstybių narių nustato atskirus įsipareigojimus. Šioje ataskaitoje pateikiama bendra dabartinės padėties apžvalga, apimanti ankstesnėse ataskaitose aptartus atvejus ir naujus pokyčius.

Ši ataskaita grindžiama tik nacionaliniais duomenimis, gautais jai parengti. Eurostatas paragino valstybes nares pateikti 2022 m. sausio 1 d. – 2023 m. gruodžio 31 d. laikotarpio ataskaitas.

Įsipareigojimą sudarantys nacionaliniai teisės aktai

Valstybės narės, kurios mano, kad jų įsipareigojimas įtvirtintas tam tikromis jų nacionalinės teisės aktų dalimis, nurodė teisines nuostatas, svarbias siekiant pagerinti arba išlaikyti praktikos kodekso įgyvendinimo sąlygas, ir pranešė apie atitinkamus pokyčius.

Austrija. Austrijos statistikos tarnyba mano, kad įsipareigojimas įtvirtintas nacionalinės teisės aktu, t. y. Federalinis statistikos įstatymu. Austrija pranešė, kad, palyginti su ankstesniu ataskaitiniu laikotarpiu, didelių pokyčių neįvyko.

Kroatija. Kaip nurodyta ir Kroatijos statistikos biuro (KSB) Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje, 2020 m. įsigaliojusiame Oficialiosios statistikos įstatyme numatytas teisinis įsipareigojimo pagrindas, kuriuo nacionalinei statistikos institucijai, t. y. KSB, suteikiamas profesinis nepriklausomumas ir padedama išlaikyti ir gerinti praktikos kodekso įgyvendinimo sąlygas. KSB tenka bendra atsakomybė už nacionalinės statistikos sistemos koordinavimą ir plėtojimą. Kiti oficialiosios statistikos rengėjai vykdydami savo veiklą atsako už oficialiosios statistikos tobulinimą, rengimą ir sklaidą. KSB siekia laiku pateikti naudotojų poreikius atitinkančius statistinius duomenis. Šiuo tikslu 2022 m. pabaigoje KSB atliko naudotojų pasitenkinimo tyrimą. Šio tyrimo rezultatai naudojami siekiant padėti planuoti KSB veiklą ateityje.

Čekija. Čekijoje įsipareigojimas[11] 2018 m. vasario 28 d. buvo paskelbtas nacionalinės statistikos institucijos interneto svetainėje. Įsipareigojimu apibendrinamos atitinkamos Reglamento (EB) Nr. 223/2009 nuostatos ir teigiama, kad, kaip patvirtinta Čekijos statistikos tarnybos (ČST) Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje, jis jau įvykdytas galiojančiais teisės aktais, kuriais nustatoma Čekijos statistikos tarnybos veikla. Pirmiausia kalbama apie Valstybės statistikos tarnybos nutarimą Nr. 89/1995, taip pat apie Konstituciją arba vyriausybės darbo tvarkos taisykles. Šia teisės aktų sistema sudaromos sąlygos, būtinos, kad būtų laikomasi visų Europos statistikos praktikos kodekso principų, susijusių su institucine aplinka. ČST pranešė apie tolesnius pokyčius, įskaitant patobulinimus kokybės valdymo srityje.

Vokietija. Laikoma, kad įsipareigojimas įtvirtintas nacionalinės teisės aktais. Kaip savo ataskaitoje Eurostatui nurodė Vokietijos federalinė statistikos tarnyba (FST), Vokietijoje tinkamai laikomasi praktikos kodekso, o tai patvirtinta ir tarpusavio vertinimo ataskaitoje.

[10] COM(2018) 516 *final*.
[11] Čekijos teisės aktų santrauka atsižvelgiant į įsipareigojimą dėl pasitikėjimo, skelbiama Čekijos statistikos tarnybos interneto svetainėje.

Atliekant tarpusavio vertinimą taip pat buvo nustatytos sritys, kurias būtų galima patobulinti, ir ataskaitoje buvo rekomenduotos atitinkamos priemonės. Svarbiausi veiksmai yra susiję su bendradarbiavimu ir koordinavimu Vokietijos statistikos sistemoje, vienodų kokybės standartų įdiegimu, programų planavimu ir inovacijomis. Be to, Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje pabrėžiama, kad didelė pažanga padaryta FST veiklos sričiai priskyrus naujus su registru susijusius elementus.

Estija. Įsipareigojimas yra nustatytas Oficialiosios statistikos įstatyme, visų pirma jo 7 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią oficialioji statistika rengiama laikantis Reglamente (EB) Nr. 223/2009 nustatytų statistikos principų ir kokybės kriterijų. Oficialiosios statistikos įstatymas įsigaliojo 2010 m. rugpjūčio mėn., o Eurostatui pateiktoje ataskaitoje patvirtinta, kad nuo to laiko nebuvo padaryta jokių svarbių pakeitimų.

Suomija. Suomijos įsipareigojimas dėl pasitikėjimo grindžiamas nacionaliniais statistikos teisės aktais. Eurostatui pateiktoje dabartinio ataskaitinio laikotarpio ataskaitoje pabrėžiama, kad Suomijos statistikos tarnybos įstatymas neseniai iš dalies pakeistas. Vienu iš šių pakeitimų Suomijos statistikos tarnybai buvo pavesta nauja užduotis – rinkti ir teikti mikroduomenis mokslinių tyrimų ir statistinės analizės tikslais. Peržiūrėtame įstatyme taip pat buvo paaiškintos taisyklės, taikomos suteikiant galimybę naudotis duomenimis mokslinių tyrimų ir analizės tikslais.

Prancūzija. Prancūzijos nacionalinės statistikos institucijos teigimu, oficialiosios statistikos institucijos metinėje ataskaitoje[12] stebima, kaip laikomasi praktikos kodekso, ir ši ataskaita skelbiama tiek prancūzų, tiek anglų kalba. Eurostatui pateiktoje ataskaitoje neminimas joks atskiras Prancūzijos vyriausybės įsipareigojimas.

Vengrija. Kaip minima ir Eurostatui išsiųstoje dabartinio ataskaitinio laikotarpio ataskaitoje, Vengrijos vyriausybės parengti įsipareigojimai nustatyti 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojusiame nacionaliniame statistikos įstatyme. Nuo to laiko nebuvo padaryta jokių svarbių pakeitimų.

Italija. Italija nėra nustačiusi atskiro įsipareigojimo. Italijos nacionalinė statistikos institucija (ISTAT) pranešė apie naujausius pokyčius praktikos kodekso principų taikymo srityje. ISTAT patvirtino savo naują kokybės politiką, pagal kurią numatoma, kad tradicinių procesų, pavyzdžiui, tyrimų, atitiktis turi būti vertinama taikant patikimą metodiką ir praktiką. Šiuo tikslu buvo nustatytas visiems nuo 2022 m. spalio mėn. iki 2023 m. sausio mėn. vykdytiems ISTAT tradiciniams procesams taikomas kontrolinis sąrašas. Kiekviena kontrolinio sąrašo dalis padeda nustatyti trūkumus ir atitinkamai pritaikyti įgyvendintinus tobulinimo veiksmus. per trejų metų laikotarpį planuojama atlikti auditus, nes kas trejus metus turėtų būti sudaromas atnaujintas kontrolinis sąrašas.

Latvija. Įsipareigojimas nustatytas nacionalinės teisės aktu, t. y. Statistikos įstatymu. Per šį ataskaitinį laikotarpį svarbių su šiuo teisės aktu susijusių pakeitimų neįvyko.

Lietuva. Įsipareigojimas nustatytas nacionalinės teisės aktais. Dabartinio ataskaitinio laikotarpio ataskaitoje pabrėžiama, kad neseniai buvo atlikta tam tikrų pakeitimų. 2023 m. sausio 1 d. įsigaliojo naujas Oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymas, kuriuo išplėstas Lietuvos statistikos departamento vaidmuo ir funkcijos. Pagal naująjį įstatymą Lietuvos statistikos departamentas tapo valstybine duomenų agentūra, atsakinga ne tik už oficialiosios statistikos rengimą, bet ir už valstybės duomenų valdymą.

[12] Oficialiosios statistikos institucijos 2022 m. metinė ataskaita.

Naujajame įstatyme buvo palikta pareiga rengiant oficialiąją statistiką įgyvendinti praktikos kodeksą.

Liuksemburgas. Kaip patvirtinta ir Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje, Liuksemburgas mano, kad įsipareigojimas įtvirtintas nacionalinės teisės aktais. 2022 m. sausio 1 d. – 2023 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu nebuvo atlikta jokių pakeitimų, apie kuriuos būtų reikėję pranešti.

Nyderlandai. Įsipareigojimas nustatytas nacionalinės teisės aktais. Apie jokius svarbius nacionalinės teisės aktų pakeitimus nepranešta. Po ankstesnio tarpusavio vertinimo padaryti keli patobulinimai, visų pirma susiję su institucinės aplinkos stabilizavimu ir kokybės valdymo bei užtikrinimo stiprinimu. Vykdytos tolesnės reformos žmogiškųjų išteklių ir veiklos rezultatų vertinimo srityse. Nyderlandų statistikos tarnyba pradėjo rengti rekomendacijas, pasiūlytas atlikus paskutinį tarpusavio vertinimą.

Norvegija. Įsipareigojimas laikytis praktikos kodekso principų nustatytas 2021 m. sausio mėn. įsigaliojusiame Norvegijos statistikos įstatyme. Pirmosios dvi Statistikos įstatyme ir praktikos kodekse nustatytų kokybės principų laikymosi ataskaitos buvo paskelbtos Norvegijos statistikos tarnybos interneto svetainėje[13]. Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje minimas veiksmų planas, kaip pagerinti padėtį po atlikto Norvegijos statistikos sistemos tarpusavio vertinimo.

Lenkija. Lenkijos statistikos tarnybos Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje patvirtinta, kad laikoma, jog Lenkijos įsipareigojimas yra nacionalinės teisės aktas, tiksliau, 1995 m. birželio 29 d. Oficialiosios statistikos įstatymas. Nuo paskutinės ataskaitos pateikimo Oficialiosios statistikos įstatymo nuostatos, kuriomis įgyvendinami praktikos kodekso principai, nebuvo peržiūrėtos.

Portugalija. Kaip minėta ir Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje, įsipareigojimas yra nustatytas nacionalinės teisės aktu, t. y. Įstatyminiu dekretu Nr. 136/2012. Laikoma, kad šis įstatyminis dekretas yra Portugalijos vyriausybės politinis įsipareigojimas. Šiame įstatyminiame dekrete, be kita ko, įtvirtintos nuostatos, kuriomis siekiama pagerinti arba išlaikyti praktikos kodekso įgyvendinimo sąlygas ir skirti reikiamą biudžetą bei įgaliojimus vykdyti visus įstatyme numatytus veiksmus.

Slovakija. Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje patvirtinta, kad atskiras įsipareigojimas nenustatytas. Einamuoju ataskaitiniu laikotarpiu įgyvendinant praktikos kodeksą nacionalinėje statistikos sistemoje buvo priimti ir įgyvendinti keli normatyvinio, organizacinio ir metodinio pobūdžio dokumentai[14].

Ispanija. Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje aprašomi keli su geresniu praktikos kodekso įgyvendinimu susiję veiksmai, kurių imtasi 2022–2023 m. Buvo iš dalies pakeistas Viešosios statistikos įstatymas, nustatant, kad įsipareigojimas laikytis praktikos kodekso taikomas ir rengiant statistiką vadovaujantis nacionaliniu statistikos planu, t. y. ne tik Europos statistikos planu. Tame pačiame įstatyme nustatyta, kad Ispanijos nacionalinis statistikos institutas yra nacionalinė statistikos institucija.

[13] 2022 m. oficialiosios statistikos kokybės ataskaita ir 2023 m. oficialiosios statistikos kokybės ataskaita.

[14] Taip pat žr. svarstymus dėl Kompetencijos įstatymo, kuriuo išplečiami vyriausybės įgaliojimai paskirti ir atleisti tam tikrų nepriklausomų įstaigų vadovus, pakeitimų, pateiktus Šalies skyriuje dėl teisinės valstybės padėties Slovakijoje (SWD(2024)825, 2024 m. liepos 24 d.).

Atskiri įsipareigojimai dėl pasitikėjimo

Nustatyti atskiri įsipareigojimai yra skirtingų formų ir kiekvienas iš jų atspindi atitinkamos nacionalinės statistikos sistemos ypatumus.

Pirmose trijose (2018, 2020 ir 2022 m.) Komisijos parengtose įsipareigojimų ataskaitose buvo aprašyti toliau nurodyti atskiri valstybių narių įsipareigojimai.

Belgija. 2017 m. gegužės 31 d. Belgijos įsipareigojimą dėl pasitikėjimo[15] patvirtino konsultacinis komitetas, kuriame atstovaujama federalinei vyriausybei ir regionų bei vietos vyriausybėms, o vėliau jis buvo paskelbtas Belgijos federalinės statistikos institucijos ir regioninių statistikos institucijų interneto svetainėse. Įgyvendinant įsipareigojimą padaryta pažanga vykdant trečiojo tarpusavio vertinimų etapo, vykusio 2022 ir 2023 m., metu nustatytus tobulinimo veiksmus. Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje atkreiptas dėmesys į laimėjimus koordinavimo, bendradarbiavimo ir išteklių pakankamumo srityse. Be to, parengta įvairiems naudotojams pritaikyta sklaidos ir komunikacijos strategija.

Bulgarija. Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje nacionalinė statistikos institucija patvirtino savo ankstesnę ataskaitą, kurioje teigiama, kad 2021 m. gruodžio 8 d. Bulgarijos vyriausybė pasirašė įsipareigojimą[16]. Vyriausybė, be kita ko, įsipareigojo: i) sudaryti tinkamas statistikos tobulinimo, rengimo ir sklaidos sąlygas; ii) užtikrinti nacionalinės statistikos institucijos vadovo teises ir pareigas; iii) skirti pakankamai išteklių oficialiosios statistikos kokybei gerinti ir palaikyti ir iv) užtikrinti galimybę nacionalinei statistikos institucijai naudotis administraciniais ir kitais duomenų šaltiniais.

Kipras. Ministrų taryba įsipareigojimą patvirtino 2018 m.[17] Įsipareigojimas buvo paskelbtas kartu su santrauka piliečiams. Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje paaiškinta, kad, siekiant užtikrinti visuomenės pasitikėjimą statistika, naujame 2021 m. Oficialiosios statistikos įstatyme (Įstatymas Nr. 25(I)/2021) pateikiamos aiškios nuorodos į statistikos principus (įskaitant profesinį nepriklausomumą, nešališkumą ir objektyvumą), kokybės kriterijus ir praktikos kodekso įgyvendinimą.

Graikija. Graikijos įsipareigojimą[18] 2012 m. vasario 29 d. pasirašė Graikijos ministras pirmininkas ir už mokesčius, muitus, statistiką, auditą ir kovą su sukčiavimu atsakingas Europos Komisijos narys. Su juo galima susipažinti Graikijos statistikos institucijos interneto svetainėje. Taip pat pranešta, kad nuo to laiko jokių pokyčių neįvyko. Šis įsipareigojimas vis dar galioja ir tebėra taikomas.

Islandija. Atskiras įsipareigojimas paskelbtas 2019 m. lapkričio mėn.[19] Islandijos statistikos tarnybos Eurostatui pateiktoje ataskaitoje pabrėžiama, kad įsipareigojimo tekstas buvo įtrauktas į 2020–2024 m. biudžeto plano dokumentus ir jį patvirtino Parlamentas. Šiuo įsipareigojimu buvo dar kartą patvirtinta, kad viešosios statistikos patikimumas yra viena iš būtinų pasitikėjimo ekonomine ir socialine statistika, naudojama formuojant politiką ir neutraliai vertinant vyriausybės sprendimų poveikį, sąlygų. Įsipareigojimu dar kartą patvirtinamas profesinis nepriklausomumas ir darbo aplinka, kuri turi būti užtikrinama, kad Islandijos statistikos departamentas galėtų įgyvendinti naujus projektus, rinkti duomenis ir

[15] Belgijos vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo.https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (skelbiamas anglų, prancūzų, vokiečių ir nyderlandų kalbomis).
[16] Bulgarijos vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo.
[17] Kipro vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo. Ministrų Tarybos sprendimas Nr. 85.964.
[18] Graikijos vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo.
[19] Islandijos vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo (islandų kalba).

tvarkyti bei skleisti oficialiąją statistiką.

Airija. Airijos vyriausybė įsipareigojimą priėmė 2017 m.[20] Tai darydama vyriausybė dar kartą patvirtino savo įsipareigojimą: i) užtikrinti centrinės statistikos tarnybos (CST) nepriklausomumą; ii) padėti CST užtikrinti, kad būtų laikomasi praktikos kodekso, ir iii) vadovaujant CST padėti plėtoti platesnę Airijos statistikos sistemą. Be to, kaip minima ataskaitoje, kurią CST išsiuntė Eurostatui, vyriausybės patvirtintas įsipareigojimas yra dar vienas pareiškimas dėl paramos galiojantiems teisės aktams ir politikai bei praktikai, kurią nustatė CST, siekdama vykdyti savo įsipareigojimus pagal praktikos kodeksą.

Malta. Maltos ministras pirmininkas įsipareigojimą pasirašė 2018 m. gegužės 17 d.[21] Kaip nurodyta ir ataskaitoje, kurią Maltos nacionalinė statistikos tarnyba (NST) išsiuntė Eurostatui, nuo tada vyriausybė ir toliau visapusiškai laikėsi NST profesinio nepriklausomumo principo. Be to, siekdama toliau stiprinti savo nepriklausomumą, kaip nustatyta įsipareigojime, NST rengia naują teisės aktą, kuriuo bus panaikintas šiuo metu galiojantis Maltos statistikos institucijos įstatymas. Visais siūlomais pakeitimais siekiama racionalizuoti statistikos procesus, kad statistika būtų rengiama patikimiau, veiksmingiau, skaidriau ir laiku.

Rumunija. Rumunijos vyriausybė Rumunijos įsipareigojimą dėl pasitikėjimo priėmė 2017 m. birželio 9 d. vykusio posėdžio metu[22]. Kaip paaiškinta ataskaitoje, kurią Eurostatui išsiuntė Rumunijos nacionalinė statistikos institucija, buvo nustatyti geresni nacionalinės statistikos sistemos darbuotojų atlyginimai, o pasitikėjimas statistika buvo toliau didinamas vykdant dialogą su pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais.

Slovėnija. Slovėnijos vyriausybė įsipareigojimą priėmė 2017 m. sausio 5 d.[23] Vėliau jis buvo paskelbtas Statistikos tarnybos interneto svetainėje kartu su santrauka piliečiams. Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje nebuvo paminėti jokie vėliau įvykę susiję pokyčiai.

Švedija. Įsipareigojimas buvo pateiktas Švedijos vyriausybės 2017 m. biudžeto projekte[24]. Vėliau jis taip pat buvo paskelbtas Švedijos statistikos tarnybos (SCB) interneto svetainėje. Be to, SCB kasmet teikia informaciją apie statistikos kokybės reikalavimus. Kaip matyti iš ataskaitos, kurią SCB išsiuntė Eurostatui, dabartiniu ataskaitiniu laikotarpiu rezultatai iš esmės yra teigiami, nors kai kuriose srityse dar yra ką tobulinti.

Taip pat verta paminėti, kad įsipareigojimus oficialiai priėmė ir trys ESS nepriklausančios šalys kandidatės. **Albanija** tai padarė 2017 m. lapkričio 10 d., **Juodkalnija** – 2018 m. vasario 22 d., o **Šiaurės Makedonija** – 2018 m. spalio 17 d.

Be to, Komisijai buvo pranešta apie ne einamuoju ataskaitiniu laikotarpiu įvykusius toliau nurodytus pokyčius.

Lichtenšteinas. Be to, kaip nurodyta statistikos institucijos Eurostatui išsiųstoje ataskaitoje, Lichtenšteino vyriausybė 2024 m. vasario 27 d. patvirtino savo įsipareigojimą apsaugoti nepriklausomus ir patikimus statistinius duomenis pagal Reglamentą (EB) Nr. 223/2009[25].

[20] Airijos vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo (tik anglų kalba).
[21] Maltos vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo (tik anglų kalba).
[22] Rumunijos vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo (tik rumunų kalba).
[23] Slovėnijos vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo (anglų ir slovėnų kalbomis).
[24] Švedijos vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo. Paskelbta anglų kalba **Švedijos oficialiosios statistikos tarnybos** 2017 m. metinėje ataskaitoje.
[25] Lichtenšteino vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo.

Vyriausybė įsipareigojo užtikrinti: i) statistikos institucijos nepriklausomumą; ii) oficialiosios statistikos kokybę, įdiegiant tarptautinius ir Europos statistinių duomenų standartus, ir iii) pakankamus nuolatinius išteklius oficialiosios statistikos kokybei ir aktualumui užtikrinti. Be to, vyriausybė įsipareigojo statistikos institucijoms suteikti galimybę naudotis administraciniais duomenimis ir užtikrinti respondentų teises bei statistikos konfidencialumą.

Šveicarija. Federalinė statistikos tarnyba (FST) pranešė Eurostatui, kad 2024 m. sausio 24 d. Šveicarijos Federalinė Taryba priėmė ir paskelbė ateinančio laikotarpio (2024–2027 m.) federalinės vyriausybės viešosios statistikos programą. Ataskaitoje apžvelgiami statistikos tikslai, prioritetai ir veiksmai, be kita ko, apimantys ir įsipareigojimą[26]. Įsipareigojime vyriausybė patvirtina, kad ji siekia: i) laikytis tarptautinių oficialiosios statistikos rinkimo, rengimo ir platinimo principų; ii) užtikrinti FST ir kitų nacionalinių institucijų profesinį nepriklausomumą; iii) padėti FST ir kitoms nacionalinėms institucijoms imtis būtinų priemonių, skirtų užtikrinti, kad būtų laikomasi praktikos kodekso, ir iv) vadovaujant FST toliau plėtoti federalinę statistikos sistemą.

3. IŠVADA

Kaip nustatyta Reglamente (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos, įsipareigojimai padeda užtikrinti, kad visuomenė pasitikėtų Europos statistika ir kad būtų daroma pažanga įgyvendinant praktikos kodekse nustatytus statistikos principus.

Vis daugiau šalių skelbia atskirus įsipareigojimus. Komisija šią tendenciją vertina palankiai ir visiškai jai pritaria. Daugelis valstybių narių mano, kad jų nacionalinės teisės aktai ir konkrečios jų nuostatos jau gali būti laikomi įsipareigojimu. Šiuo atžvilgiu kai kurios valstybės narės pranešė, kad jų atitinkamais nacionalinės teisės aktais buvo sustiprintas jų nacionalinių statistikos institucijų, kaip centrinės statistikos institucijų, vaidmuo. Siekiant užtikrinti visuomenės pasitikėjimą statistika ir kokybės reikalavimų laikymąsi būtina nuolat stebėti atitinkamus pokyčius ir prisitaikyti prie kintančių naudotojų lūkesčių ir poreikių.

Nacionalinės statistikos institucijos įgyvendina įvairias kokybės valdymo ir veiklos rezultatų vertinimo priemones. Einamuoju ataskaitiniu laikotarpiu patvirtinta, kad siekiant objektyviai vertinti statistikos institucijų veiklos rezultatus būtina vykdyti išorinius vertinimus. Šiuo atžvilgiu tarpusavio vertinimai tebėra viena iš pagrindinių priemonių. Juos vykdant iš išorės suinteresuotųjų subjektų, turinčių atitinkamų šios srities žinių ir patirties, gaunama vertingų įžvalgų, susijusių su pasitikėjimu statistika.

Išlaikyti visuomenės pasitikėjimą oficialiąja statistika – nepaprastai svarbu siekiant užtikrinti visos ESS aktualumą ir patikimumą. Tai taip pat padeda ES ir ES valstybių narių vyriausybėms reaguoti į pagrindinius esamus ir būsimus iššūkius, taikant objektyviais duomenimis ir faktais grindžiamus metodus, ypač svarbius politikos sprendimų demokratiniam legitimumui. Komisija imasi tolesnių veiksmų tais atvejais, kai vyriausybės neužtikrina savo atitinkamų nacionalinių statistikos institucijų profesinio nepriklausomumo, pavyzdžiui, iš dalies pakeisdamos nacionalinės teisės aktus taip, kad atsiranda abejonių dėl to, ar jie atitinka profesinio nepriklausomumo principą, arba pašalina institucijos vadovą iki jo kadencijos pabaigos ar be aiškaus pateisinimo. Komisija toliau stebės svarbius pokyčius ir padės valstybėms narėms įgyvendinti užmojį išlaikyti ir didinti visuomenės pasitikėjimą statistika.

[26] Programa, į kurią įtrauktas Šveicarijos federalinės vyriausybės įsipareigojimas dėl pasitikėjimo.